

to smo zaničevani, preganjani, obrekovani in zasmehovani. To lakko bereš vsak dan v „Slovenecu“ in „Domoljubu“. Ker nočemo biti kilmaveci in hlapeci gotovih ljudi v politiki — so nam iz katoliškega maševanja napovedali boj na nož, na življenje in smrt. Poprej se bi te največji razbojnik usmilil in ti dal košček kruha kakor tak le po imenu kristjan. Od takšnih politikov ne pričakuj pravice, usmiljenja in dobre — službe! Ako bi jaz hotel postati politički cokljari in hinavec, dobim precej to, kar ti želiš.

Pa postani! Jaz hočem na vsak način priti v Ljubljano in ti moraš vložiti prošnjo; nočem in nočem biti več v teh hribih; oh, ubogi moji otroci!

Gospod urednik, ako bi Vi imeli takšne vojne, bi bili že stokrat Slomškar. Čudim se res, da jih je do sedaj komaj 160. Če bi Jaklič ne objavil tega, bi jaz nikdar tega ne verjel, saj je ravno on pisal o zadnjem zborovanju Slomškarjev v Bohinju, da je bila udeležba taka, da bo liberalnih učiteljev kmalu konec. To je res katoliška logika in morala. Jaz sem mislil, da jih je blizu 2000. ne pa samo 500, kakor ste mislili Vi — zdaj pa to razočaranje. Kar se tiče mene, gospod urednik, ne vem, kako se bo zgodilo z menoj. Bržkone bom premagal moral kapitulirati. Spisati bom moral prošnjo; čeprav imam gospoda Lampeta v želodecu, se mu mislim iti prvemu poklonit, pokazati mu certifikat zveze Slomškarjev in prositi ga prav ponižno za kako primerno službo v Ljubljani, čeprav je to nemoralno in obsodbe vredno — služba je služba, kruh je kruh, Ljubljana pa Ljubljana! Vrag naj vzame moralo in logiko, jaz postane na ta način venderle katoliški mož, v veliko jezo vseh liberalcev, v veliko veselje svoje soproge in posebno pa prečastitega gospoda dr. Lampeta, ki bo zopet dobil enega katoliškega učitelja več, Vas pa g. urednik, od samega ponosa ne pogledam več!

Bodoči 161. katoliški učitelj.

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodono naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani. registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca aprila: K 72.709.20.

Naznanilo. Kdor želi od zadruga kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v pošt. znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Uradne ure: Vsak četrtek od 1/2 2.—1/2 3. popoldne in vsako soboto od 6.—7. zvečer.

Življenje, šola in narodnost.

(Dalje.)

V naravnem oziru ne moremo o tem priti do jasne rezultata. Tudi kriva sodba človeka ne izpremeni stališča. Vzemimo, da smatra kdo jablano za hruško; na vsak način ne poneha jablana dajati jabolka, pa daje hruške. Drugače je pri pravosti. Tu se pravostni nasledki človeškega dejanja ne posredujejo z naravnimi močmi, temveč po človeški sodbi. Ta podrejuje posamezna dejstva v zapoved in določa s poveljem vezane nasledke, ki so spoštovanje, sramota, sila, moč, kazni in pohvala. Kakor zapazimo pri naravnem, da kriva sodba stvari ne izpreminja, tako je tudi v pravstvenem oziru. Ne zasledimo tedaj le protislovja, temveč krivo mnenje se združuje z njegovo uresničenjem in zmoto v naravnem življenju. Krivice v pravstvenem svetu ne prihajajo žalibog s prestopkom ukaza, temveč večinoma iz krive uporabe ukaza. V ukazih pravosti je tukaj malo pomoči! v pravu, posebno pa v privatnem pravu se je že od nekaj iskalo poročstvo za pravo uporabo zakonov. Iz tega so izšli posebni zakoni, ki določajo pravilno, trdno in urejeno postopanje za posredovanje dejstev. To pa zahteva od k razsodbi poklicanih oseb znanstvene predizobrazbe. Tem mora biti zagotovljeno kolikor mogoče od prizadetih strank neodvisno mesto v življenju. Ako so mnenja strokovnjakov glede naravnih vprašanj brez kakih zagotovil veliko manj izpostavljena napadom kakor mnenja sodnikov glede pravnih vprašanj in ako celo sodnije nasprotno odločujejo, ne zadene to sodnikov, temveč lastnost prava,

ki mu manjka doslednosti in popolnosti, ki izjemoma obstoji pri naravi.

V vsakem času in pri vseh narodih je bilo nezadovoljstva z obstoječim pravom. V enem pogledu se interesi vladajoče hiše in pa najvišjega duhovenstva niso ujemale z interesi ljudstva ali gospodujočih ljudskih slojev. V drugem so zapovedi s svojo rastočo splošnostjo zadele tudi slučaje, ki nanje postavodajalec najmanj ni mislil. Končno je uporaba postav postala tako otežkočena, da se ni moglo ogniti krivim sodbam. Medtem, ko smo imeli postave z pravostjo za pomanjkljive, je bilo naravno, da se napravi za pravstven svet nekaj takega, kar bi odstranjalo te pogrške in storilo soglasje med pravostjo in blaginjo. Ne le umetnost in vera, tudi veda je priskočila v pomoč. Vera je po najugodnejši poti premaknila cilj na popolnoma drugi svet in prepustila nadaljno uresničenje najmodrejšemu in vsegamočnemu. Veda ni mogla ubrati te ceste; ona je morala ustvariti smoter za to življenje. V tem smislu so delovale od nekaj razne utopije, ki se dandanes prevladujejo pri socialistih in komunistih.

Za resneje znanost se snuje vprašanje, ali ima pravstvenost večno izpremenljivo jedro ali ne. Večinoma načrtov razločuje tu bistveno jedro od nebistvene zunanosti in pripušča le poslednjemu izpremenljivost. Vsi načrti, ki izvirajo iz kakega stvarnega vira, se prilagodijo slučajnosti, v kateri se uresničujejo. Ker pa bistva pri omikanih narodih starega veka in pri sirovih narodih sedanjosti v več ozirih ne zasledimo, se je iznašel pravstveni napredek, ki je zaradi njega pravost kulturnih narodov sedanjosti edinole pravi, tako se tolmačijo napake pravosti prejšnjih časov in sedanjih sirovih narodov, ki se nahajajo še na nižji stopnji omike kot nepopolnost in je zato brez veljave.

Realizem, ne priznavajoč stvarnega principa v pravosti, ni tega mnenja. Zanj velja zgodovina in opazovanje, da je vsebina prava in morale pri različnih narodih in v različnih dobah neenaka, zdaj v počasnejem, zdaj v hitrejšem tempu in izpremembi, kar se bo dogajalo vselej. Opazovanja so dognala, da se razlika ne omejuje le na posredne recte ne-bistvene dele pravosti, temveč na najvažnejše točke ravno tako kakor na manj važne. Celo pri najomikanejših narodih starega veka je veljalo suženjstvo za pravosten pojav, vojna, ki je cele dežele in rodove opustošila in uničila, je bila pravno in pravno dopustna. Brezpravje tujcev, izpostavljanje otrok so gotovo določbe, ki se prištevajo najbolj bistvenim točkam pravosti. Iz tega je jasno, da ne obstoja razlika med bistveno in ne-bistveno vsebino pravosti, ki se nanjo idealizem toliko naslanja. Nasprotja pri narodih in časih velja v glavnem kakor v stranskem oziru. Vse to dokazuje realizem in pravi, da vsebina pravosti ne temelji na kakem stvarnem principu. Zaradi tega odpade tudi kritika različnih dežel in dob. Vse je potem kot skupen nalog avtoritet, ki nastopijo v vsaki pokrajini in so kot take enako pravstvene. Ako se hoče iskati razliko v veljavni teh avtoritet, bi se jo moralo dobiti le na korist in blagor pravosti in prava. (Konec.)

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

V nedeljo, dne 19. t. m. popoldne napravi ljubljansko učiteljsko rodbinski izlet v gostilno pri Fortunu na Vodovodni cesti št. 26. Socialni odsek.

Vabilo k glavni redni skupščini društva učiteljev in šolskih prijateljev za okraj ljubljanska okolica o priliki desetletnice obstanka tega društva, ki se bo vršila dne 3. junija t. l. ob 9. uri v „Narodnem domu“ v Ljubljani s sledečim dnevnim redom:

1. Pozdrav predsednika.
2. Poročilo tajnika.
3. Poročilo blagajnika.
4. Pregled letnega računa.
5. Volitev dveh računskih preglednikov.
6. Volitev društvenega vodstva.
7. Volitev delegatov za „Zavezino“ zborovanje v Mariboru.
8. Nasveti.

K polnoštevilni udeležbi vabi

o d b o r.

Učiteljsko društvo za postojnski okraj je imelo svoj 23. redni občni zbor v Postojni dne 6. maja t. l. Udeležba je bila vzlic skrajno neugodnemu vremenu jako dobra.

Zborovalce je najprej v izbranih besedah pozdravil naš dolgoletni predsednik tov. D. Česnik, in sicer pred vsemi iz Ljubljane došlega g. prof. Orožna ter našega okraj. šol. nadzornika g. I. Thumo. Dalje se spominja rajnkih tovarišev — članov Lj. Petticha, Ljud. Kranjeja in A. Bezga, katerim v počaščenje se dvignemo vsi navzoči.

Končno omenja tudi 40letnico našega državnega šolskega zakona ter podeli na to besedo g. prof. Orožna.

Le-ta v skoro enournem govoru navede o „Domoznansstvu“ toliko zanimivega, da se mu vse zbrano učiteljstvo ob sklepu govora navdušeno zahvali.

Zlasti je ugajala zemljepisna slika „Ljubljana“ in g. profesor je obljubil ves govor priobčiti v „Popotniku“.

Zatem sta prečitala svoja „Podrobna učna načrta za kmetijski pouk v naših ljudskih šolah“ tovariša A. Skala za vipavski sod. okraj, Janko Grad za ostale tri sod. okraje postojnskega šolskega okraja.

Ker se priobčita načrta v U. T., zato o njih ničesar ne poročam. Omenjam le toliko, da je izjavil g. okraj. šol. nadzornik, da je zlasti Gradov načrt izvršljiv le v onih kmetijskih nadaljevalnih tečajih, ki bi se prirejali za nad 14 let stare učence.

Iz nadaljnjega tajnikovega poročila doznamo, da je imelo društvo v preteklem letu en občni zbor in eno odborovo sejo; tako malo pa le zaradi preobširnega društvenega okoliša. Priredilo pa je slavnostni koncert v Postojni v proslavo 60letnega cesarjevega vladanja. Koncert je donesel 200 K čistega dobička „Učit. konviktu“.

Poleg tega smo še zvedeli iz tega poročila, da se je število naročnikov na „Domače ognjišče“ v našem okraju od lanskega leta podvojilo, onih na „Popotnika“ pa neznatno dvignilo.

Rednih članov je imelo društvo 66, dopornih 5 in 3 častne. Tajnikovo poročilo se na to odobri.

Za njim poroča blagajnik, ki izkazuje 891 K 77 h dohodkov in 755 K 17 h stroškov, torej prebitka 136 K 60 h.

Poleg tega ima društvo še eno hranilno knjižico z zneskom 450 K 36 h, ne vstevši 4 letnih obresti, ter 1 delež pri „Učiteljski tiskarni“.

Račune so pregledali in v popolnem redu našli: Starman, Čenčič in gdč. Azman; zaradi česar se je dalo blagajniku absolutorij.

Pri točki „volitve“ se na predlog tov. M. Kalana z vzklikom voli zopet dose-danji odbor, le namesto odstopivšega predsednika Fr. Mrcine pride v odbor tov. Fr. Grum iz Vipave.

Za delegate so bili izbrani tovariši: J. Čenčič, Fort. Lampret in gdč. M. Dovganova. Namestnika sta: Fr. Grum in Jos. Kobal.

Za rajnika tovariša in društvena člana Lj. Kranjeja ter A. Bezga se dovoli za njiju nagrobna spomenika donesek po 80 K.

S tem je bil izvršen skoraj tri ure trajajoč občni zbor, ki ga tov. predsednik zaključil s trikratnimi „Slava“ klici na našega miroljubnega cesarja, kateremu pozivu se navdušeno odzove zbrano učiteljstvo.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za laški okraj. Vrščer prevzeto dolžnost napram cenjenim tovarišem in zanimajočemu se občinstvu, prinašamo poročilo o društvenem zborovanju Učit. društva za Laško.

Sicer nam je čemerikavi Jupiter Pluvij mnogo udeležbe preprečil, a vsekako se nas je zbrala nadpolovična večina dne 2. majnika t. l. v Bimskih Toplicah, kjer smo radostnega srea pozdravili tudi došle ljube in drage goste.

Iz podavanja tov. Jurkovega-Razborskega smo posneli, da se je oživila nova struja prazgodovinskega raziskovanja, ki je na dosezanje epohalne uspehe lahko ponosna. Na čelu te moramo imenovati našega rojaka stotnika Žunkoviča, katerega nad vse zanima za Slovence neprecenljiva knjiga ki je ravnokar pri Prombergerju v Olomucu v kratki dobi 2 let doživela že četrto izdajo. Ta izdaja je znatno izpopolnjena in edina svoje vrste. Istotam je izšla tudi brošurica ravnatelja „Stovika“ enake vsebine: „Die Slaven“. Iz obeh izvemo po neovrgljivih dokazih, da smo Slovani prvotni in najstareji prebivalci v Evropi. Najmarkantnejši dokazi za to so izkopani zgodovinski spomeniki (kameni, zaponi, lonci, situle, cekini, sarkofagi) s slovanskimi napismi iz dobe rimskega gospodstva pred Kristovim rojstvom.

Napisli so deloma v runah, deloma v grškem alfabetu, vsakemu Slovencu umljiv. Druge vrste dokazi so citati iz grških in rimskih klasikov, Plutarh, Strabo, Herodot, Caesar, Claudij, Plinij star., Tacit, Ptolomej itd. Tretje vrste dokazi so slovanska imena krajin, dežel, rek, gora, mest, trgov v rabi še dandanes po takih krajih, ko že več stoletij nobenega Slovana ni tam.

V očigled tej razkriti resnici se bo moralo Slovanom krivično zgodovinskega popraviti. Da pridemo tako pozno do veljave, je dejstvo, da dosezanji starinoslovcu slovansčine niso bili zmorni. — Podavatelj je žel zaslužen aplavz. — Nato smo se podali k Vandžuri,

kjer smo bili po ceni prav imenitno pogosteni. Prav dobro smo se imeli in nabrali si zopet kreposti za nove napore. Posebe se zahvaljujemo še odličnim gostom, vabeč jih na zopetni poset v juliju. Zivela Črne in dr. Lašič Ferdol!

Saleško učit. društvo priredi v četrtek, 20. majnika, izlet na Goro Oljko.

Ker ima ta izlet v prvi vrsti zabaven namen, se bo obravnavalo pri zborovanju le najnujnejše društvene zadeve. Tov. Košutnik nam bo pa v šaljivi obliki podal spomine na naš zadnji izlet na Goro Oljko ter bo z njemu lastno dovtipnostjo povedal toliko veselega, da bo vsak pozabil na morebitne muke dolgega pota ter se prav od srea smejal!

Zaradi obeda se je oglašiti pri tov. J. Kranjeju — Šmartno ob Paki.

Tovariši iz sosednih društev ter prijatelji šole in narave dobro došli!

Na veselo snidenje!

Odbor.

Savinjsko učit. društvo je zborovalo dne 29. aprila t. l. ob skoraj polnoštevilni udeležbi na Gomilskem. Prečitalo se je več okrožnic „Zveze“, med drugimi ona o napadih v „Gospodarju“ in „Straži“ na učiteljstvo, o koncertu v Mariboru, dopis „Zveze“, da se razpisujejo vse učiteljske službe v „Tovarišu“ ter da se dela nato, da bodo vbodoče naše uradne konference slovenske. Zaraditega se je vnela živahna debata, po kateri se je sprejel enoglasno predlog, da imajo biti konference vbodoče popolnoma slovenske. O tem predlogu se bo razpravljalo pri letošnji uradni konferenci. Nato je referiral tov. Meglič o učiteljevem ugledu in značaju. Skrbno sestavljen in z dobrim humorjem za-beljeni referat, v katerem je tov. Meglič posegel precej nazaj v „stare čase“, je bil sprejet s splošnim odobravanjem. Občni zbor se vrši meseca julija, prihodnje zborovanje pa na Polzeli, kjer predava prof. Lautar o svoji računici.

Goriško.

Sežansko učiteljsko društvo. Dne 6. t. m. je imelo naše učiteljsko društvo svoj redni občni zbor v šolskem poslopju v Sežani. Vreme ni bilo Bog ve kako lepo, a vendar bi bila udeležba lahko večja. Saj nas je pri društvu 66, a pri tem zborovanju nas ni bila niti polovica. Bilo nas je s 6 gosti iz tržaške okolice šele okoli 30. To ni častno za nas. Marsikateri daljni kolega je bil v naši sredi, pogrešali pa smo več bližnjih kolegov in kolegij.

Ob 10. predpoldne odpravi tov. predsednik zborovanje z nagovorom, v katerem je omenjal razsodbo upravnega sodišča glede petletnin, o čimer so posebno starejši kolegi občutno oškodovani. To je res fatalno, da se mora vleči povsod za nami kot rdeča nit denarno vprašanje. Omenjal je tudi došlo peticijo Tržaškega učiteljskega društva glede ustanovitve slovenskih paralelek na tržaški gimnaziji. Goriško društvo nas je pa povabilo na Gregorčičev dom in grob o priliki odkritja spominske plošče pokojnemu skladatelju Volariču.

Presrečno je pozdravil mile nam goste, ki so prihitali med nas, da prežive par ur z nami v veselju in zadovoljstvu.

Tajnik nam je čital zapisnik zadnjega zborovanja, podal letno poročilo, kar je storil tudi blagajnik. Zadnji je konstatiral stalni napredek društva v številu članov. Toda blagajnica je vedno suha. Kron ni ni ni.

Finančni minister je na stalnem dopustu po krivdi nemarnih kolegov in kolegij. Tako se moram nehote dotakniti zopet denarnega vprašanja. Srmatno je za učiteljstvo, da mora njegova organizacija bolehati na kronični denarni krizi.

Glavna točka dnevnega reda je bil vsekakor referat „O naših parlamentih“, ki ga je res izborno sestavil in govoril tov. Hreščak. Z zdravim humorjem in pikrim sarkazmom prepleteno poročilo je zbuvalo splošno senzacijo. Upam, da ga tovariš priobči v tem cenjenem listu, saj je važen tudi za druga društva, ker ima mnogo zdravih idej za sanacijo nezdravih razmer marsikaterega učit. društva.

Glavne misli njegovega izvajanja so bile: Zborovanja naj bodo res parlamentarni, toda brez pretepow, brez palie in pesti.

Skupen smoter imejmo pred očmi, a delo v dosego smotra naj si delimo.

Rajši manj sklepov, ne preveč zborovanj, več dela.

Zborovanja naj bodo dnevi dela, ne prazniki za nas.

Sedanje razstave duševnega indiferentizma naj se pretvorijo v razstave pridnosti, dela in zdrave klike.

Odbor naj ne kima več in se lovi za referenti in referati kakor mačka za miško.

Na občnem zboru naj se poda osnutek delovanja za vse leto naprej. Odbor naj izbira referente, ravno tako se naj določuje referati itd. Do zdaj ni bilo tu nikakega reda. Referati so bili najrazličnejših tendenc in mnogokrat so se skrivale med blestečimi frazami pleve. Če bomo vedeli že v naprej za snov predavanj, bo omogočena dobra kritika.

Zborovanja bi morala biti kričanje uma svitlih mečev. Odbor bi moral dosti več delati, saj ni njegovo opravilo le določanje kraja in časa zborovanja in iskanja referenta. A tudi udje nismo do zdaj izpolnjevali svojih dolžnosti.

Od dosedanjih zborovanj nimamo nič, saj gledamo le na to, da končajo čimprej.

Odbor ni tu, da bi nam voz sam porival dalje, tudi mi mu priskočimo na pomoč. Ob sklepu se je vnela živahna debata, v katero so posegli g. nadzornik, kolegi Gruntar, Peček, Bajc, Vendramin, koleginje Eppich, Živec itd.

Križala so se različna mnenja, a slednjič smo vendar prišli do nekakega zaključka.

Takoj se je na predlog g. nadzornika oglasilo več referentov in referentinj za prihodnja zborovanja.

G. nadzornik nam je obljubil referirati o zemljepisju našega okraja, kolega Ravbar o sugestiji v ljudski šoli, gđe. Živec Fanika o specialno ženskem vprašanju itd.

Kot kraj za prihodnje zborovanje se določila Nabrežina, kjer bo 19. septembra t. l. prihodnje zborovanje.

Seveda je žel. referent zaslužen hvalo za svoj trud.

V zadoščenju mu je bilo lahko veliko zanimanje za delovanje, ki ga je vzbudilo njegovo poročilo. Dal Bog, da bi ne zaspali zopet spanje pravičnega ter bi ne životali zopet v nekaki duševni otroposti.

Za „Zavezino“ zborovanje v Mariboru so se javili delegati prostovoljno.

Dopis goriškega uč. društva glede izleta o Binkoštih na Gregorčičev grob se je vzela v znanje. Gotovo se ga udeleži več oseb, da počasti s tem tudi spomin pokojnega Volariča.

Pridružujemo se mnenju Tržačanov glede ustanovitve slovenskih paralel na državni gimnaziji v Trstu, toda z dodatkom, da se obrnemo na poslance, naj izkušajo v proračunski debati doseči ustanovitev slovenskih paralel na vseh srednjih šolah dežele in ne le v Trstu.

Pregledovalci računov so našli račune blagajnikovega poročila v redu, no, saj se niso potili pri številu svetlih kronic, in mu dali absolutorij.

Ob sklepu se je volil nov odbor, ki je zdaj sestavljen tako-le:

Predsednik: A. Berginec, njegov namestnik: J. Ravbar, tajnica: Fani Živec, njen namestnik: F. Vendramin, blagajnik: A. Mervič, pevovodja: A. Hreščak, odbornik: Macarol Anton.

Pri kosilu smo preživeli še nekaj uric v veselju in zadovoljstvu, potem pa smo odšli vsak v svoj kotiček delovat za probujo našega teptanega rodu. X.

Tolminsko učiteljsko društvo. Za ustanovnico „Učit. konvikta“ so nadalje vplačali: Gomišček Rafaela v Podbrdu 2 K, Ivančič Ivan v Kredu 1 K, Strel Ana v Greginju 1 K, Mahnič I. v Policah 2 K, Čičoj Marica na Pečinah 5 K, Muznik Franc v Nemškem rutu 2 K in Matelič Ivan v Hudjužni 3 K.

Dosedaj vplačanih 159 K. Le še nekaj je tistih, ki se niso odzvali naši prošnji. Prosimo tedaj!

Odbor.

Slovenskemu učiteljstvu na Štajerskem!

Zmagala sta sicer Pišek in Korošec, a naj se klerikalci ne veselo preveč zmagajo, zakaj še ni vseh volitev konec. V ponedeljek, 17. t. m. volijo kmetijske občine. Tovariši agitujte za protiklerikalne narodne kandidate! Posnemajte klerikalce, zakaj le njih agilnost jim je dne 7. t. m. pripomogla do zmage. Tovariši, porabite nedeljo, 16. t. m., ter agitujte od volilca do volilca! Pozor na glasovnice! Pošljite 17. t. m. zaupnika na voliše, ki bo pazil na klerikalne mahinacije, ter vzpodbudite napredne agitatorje k podvojenemu delu, in klerikalna osobnost bo strta.

Tovariši, pomislite, kako nečuvstvo žalijo klerikalci naš stan, kako obrekujejo in lažejo ter hujskajo ljudstvo zoper nas, da bi obdržali narod še nadalje v svojih krempljih; a slovenski narod ne sme propasti; temveč se mora gospodarsko in prosvetno ojačiti. Torej pa proč z narodnimi grobokopi, proč s sovražniki napredka!

Tovariši ob 12. uri Vam kličemo: Posezite v boj, in sicer s podvojeno, potrojeno dosedanjim agilitostjo, da zmagajo napredna sveta pravična stvar!

Srednješolski vestnik.

Zrelostni izpit na kranjskih srednjih šolah. Pismene izkušnje so določene na vseh kranjskih državnih gimnazijah in na realki v Idriji na 2., 3., 4. in 5. junija. Ustni izpiti se vrše na I. državni gimnaziji v Ljubljani od 5. do 14. junija, na II. državni gimn. 28. in 30. junija in 1., 2. in 3. junija, na drž. gimn. v Kranju 19. do 22. junija, v Novem mestu 15. do 17. junija in na realki v Idriji 24., 25. in 26. junija. Sklep šolskega leta je določen na I. drž. gimn. v Ljubljani na 3. junija, na vseh drugih šolah pa na 8. junija.

Smrt. V Ljubljani je dne 11. t. m. nagloma umrl Konrad Stefan, kustos študijske knjižnice. — V Pulju se je ustrelil realni učitelj Viktor Korneind.

Politiški katehet. Iz Maribora poročajo „Narod. Dnevnik“, da je naročil gimnazijski katehet g. J. Kavčič dijakom, naj molijo od pol sedme do sedme ure za srečen izid dež. volitev. Ne dvomimo nad velikim uspehom teh molitev, pravi imenovani list, vprašali bi pa vendar deželni šolski svet, od kdaj so na državnih gimnazijah uvedene take politične pobožnosti?

Židovske gimnazije. Ogrski naučni minister grof Appony je te dni izdal dovoljenje, da izrealitsko verska občina v Pešti otvori svojo konfesionalno gimnazijo. To bo prva javna židovska gimnazija v monarhiji. Svojo privatno konfesionalno gimnazijo pa imajo Židje že več časa v Og. Brodu na Moravskem; javne izkušnje polgajo gojenci na nemški gimnaziji v Og. Gradišču.

Početniški tečaj za nadaljevalno izobraževanje srednješolskih profesorjev se vrši od 1. do 11. septembra v Gradcu. Idejo je izprožil deželni šolski nadzornik dr. Rosenberg.

Informacijski odsek akad. fer. društva „Balkan“ nas obvešča: C. kr. dež. šolski svet za Primorsko razpisuje: Izprašani kandidati, ki žele nastopiti službo suplenta na srednjih šolah ali učiteljskih na Primorskem, se pozivljajo, naj vložijo svoje dokumentirane prošnje, da se jih vpiše v službeni imenik za šolsko leto 1909/10. v smislu minist. odredbe od 22. junija 1886, št. 12192 (minist. odredb. list št. 40) in od 30. maja 1907, št. 23113 (m. o. l. št. 34), pri c. kr. primorskem namestništvu do 30. junija t. l. — Prošnjam, v katerih naj se kategorija in pa učni jezik zavoda, na katerega želi kandidat biti zapisan, natančno označita, je treba priložiti: Krstni ali rojstni list, izpričevalo o prestanem poizkusnem letu in izpričevalo o dosedanjih uporabi v učni službi. — V slučaju, da je po poizkusni praksi minolo več nego eno leto in da ni prosilec nameščen na nobenem javnem zavodu, mora zadostno dokazati svojo uporabo tekom tega časa. Izprašani supletenti, ki so sedaj nameščen na kaki srednji šoli in na drž. učiteljskih na Primorskem, se uradno vpišejo v službeni imenik. Izprašani supletenti in asistenti na enakih zavodih drugih kronovin, ki žele biti vpisani v službeni imenik, naj vložijo po zgoraj opisanem načinu opremljene prošnje do zgoraj navedenega termina po predpisani službeni poti. Na srednjih šolah po Primorskem je dosti slovenskih dijakov! naravno bi bilo če bi bilo na teh zavodih nastavljenih tudi temu številu dijakov odgovarjajoče število profesorjev. Dandanes pa vidimo, kako se šepirijo po naših srednjih šolah le ošabni Tirołci, Štajerci, nemški Čehi, sploh samo „nadležni“ gostje. Čas bi bil, da se slovenski profesorski naraščaj enkrat zbudi in izprevidi to pomanjkljivost. V slovenske kraje slovenski uradniki! V šole, kjer so dijaki Slovenci, spadajo profesorji Slovenci in ne Nemci! — Opozarjamo na zgoraj preveden oglas, objavljen v listu „Verordnungsblatt“, posebno mlajše slovenske filozofe. V Trstu jih čaka dobra služba in hvaležno delo na narodnem polju.

„Sie brauchen nicht chinesisch zu lernen, wenn Sie slovenisch kennen, kennen Sie schon chinesisches“, tako je rekel v IV. b. razredu na goriški gimnaziji nemški profesor-razrednik Zimmermann. Ta nemški človek hoče, da bi slovenski učenci le nemško govorili. Ko mu je nekdo nekaj ugovarjal ter pripomnil nekaj o kitajščini, je izpustil German iz svojih ust gorenji za Slovence žaleči stavek. Na tak način žalijo slov. narod in ga hočejo smešiti pred srednješolskimi dijaki zagrizeni nemški profesorji. Zahtevamo od ravnatelja, da pouči nemškega nadrteža, naj se vede bolj civilizirano na gimnaziji v Gorici. Tako piše „Soča“.

2500 K za družbo sv. Cirila in Metoda za Istro. Družbino vodstvo je prejelo te dni pismo maturantov v Spljetu, ki javljajo, da imajo že sedaj naloženih za družbo 2500 K. To vsoto so nabrali v teku štirih poslednjih let. Začeli so nabirati v tretjem razredu in nadaljevali svoje delo v nadaljnjih razredih.

Književnost in umetnost.

Zvonček objavlja v V. štev. to-le vsebino: 1. Jurij Kozina. Fr. Rojce. Pesem. — 2. Kaj nam je pripovedoval naš dedek. A. Pešek. Povest. — 3. Lisica ostane lisica. Ivo Trošt. Basen. — 4. Pozdravljen majnik mili! Podoba v barvotisku. — 5. Velika noč — veliki dan. Ivan Stukelj. Povest. — 6. Živali — vremenski proroki. K. S. Poučni spis. — 7. Dober tek! Podoba v barvotisku. — 8. Wallenstein. Ivo Trošt. Zgodovinska črtica s podobo. — 9. Na planini! Ivo Trošt. Povest s podobo. — 10. Pouk in zabava. Senčna podoba. — Lasje dečkov. — Gozdovi na Ruskem. — Moč. — Zakaj da nisem ptičica! Elvira. Uglasbena pesem. — Besedna naloga. Ljubomir Vidmajer. — Rešitev. — Kotiček gospoda Doropoljskega. — Priporočamo.

Napredak priobčuje v V. letošnjem zvezku jako laskavo oceno o knjigah „Slovenske Šolske Matice“. Oceno je spisal naš vrli prijatelj Davorin Trstenjak.

Letno poročilo kranjske kmetijske družbe na Grmu za leto 1907/08. — To letno poročilo obsega: I. Šolsko poročilo, II.

Gospodarsko poročilo, III. Delovanje zavoda na zunaj. — Iz teh odstavkov je razviden napredek imenovane šole.

Prokleta!... Roman, spisal Emile Richebourg. Po E. Vacanovi prireditvi prosto poslovenil Janko Leban. 1909. Založil in prodaja Viljem Požgaj v Kranju. I. zvezek. Cena 50 vin. — To je naslov romanu, čigar I. zvezek leži pred nami. Tov. Janko Leban piše v „Predgovoru“ doslovno: „Pričujoči francoski roman Richebourgov je Vacano preložil na nemški jezik, a jaz sem ga za Slovence priredil l. 1885. v takrat izhajajočem „Ljubljanskem Listu“. Slovenskemu občinstvu, posebno ženskemu spolu, se je ta roman priljubil tako, da se je večkrat izražala želja, da bi se izdal v posebni knjigi. Ta želja se izpolnjuje šele letos, ko se mi je posrečilo najti založnika...“ Prvi zvezek — 96 strani obsežen — ima na čelu sliko, ko Jacques Mellier izganja od hiše in prekolne svojo nesrečno hčerko Lucilo, češ: „Proč s teboj! In vzemi na pot moje prokletstvo, jaz te proklinjam!...“ Založnik nazona ob koncu knjige: „Prokleta“ izide v o s m i h zvezkih, in sicer je označeno nadaljevanje vsakega zvezka na zadnji strani. Ta zvezek romana „Prokleta“ se nadaljuje pod naslovom: „Volčji ubijalec prijet.“ — Vsi ti zvezki se dobivajo v vsaki knjigarni ali pa pri založniku V. Požgaju, knjigovezcu v Kranju. Senzacionalni roman, ki se opira na resnične dogodke, ki so se vršili l. 1850., dobi gotovo obilo odjemalcev, posebno med nežnim spolom.

Nestor hrvaških književnikov in pesnikov Ivan vitez Trnski, ki je zložil tudi obe znani pesmi „Oj Banovci“ in „Oj junaci“, je obhajal 1. majnika še čil in čvrst svoj 90. rojstni dan.

Jan Legove mladinske knjižnice I. zvezek „Dané“ je izšel in se je začel razpošiljati te dni. Cena 1 K, s poštnino 16 h več.

Spisi Miškajevoga Julca I. Zvezek: Sosedovi purki. — Dobri bratec. — V skobec ga ujemi! — Prepovedan sad. — Videl je angela. — Lisica starega Boštjana. — Tomažek in Jerica. Z 11 slikami. V Ljubljani. Last in založba „Društva za zgradbo Učiteljskega konvikta“. Zopet lična knjižica za našo mladino. Človek se nehote spomni, kako smo včasih morali vzeti v roko nemško knjigo, če smo hoteli videti okusno knjigo. Sedaj vendarle dobe tudi naši otroci kaj boljšega. Cena 1 K, s pošto 16 h več je zaradi 11 izvornih slik in okusne vezave za naše razmere naravnost nizka. Želeli bi bilo le, da bi se naši mladini preiskrbele kaj kmalu tudi podučne knjige v tako prikupljivi obliki, ne le povesti. — Tako piše „Belokranjec“.

Politiški pregled.

V poslanski zbornici je stavil poslanec Masaryk težko pričakovani nujni predlog glede „veležidajniškega“ procesa v Zagrebu. Pravi, da se bavi s tem procesom vse evropsko časopisje ter da ves civilizirani svet obsoja ta proces. Velevažni razlogi zahtevajo, da se bavi zbornica s politično tendenco tega procesa. Obtožnica se glasi na veleizdajo ter trdi, da so se teritoriji obljudeni od Srbov, hoteli odtrgati od monarhije in da se je revolucija netila naravnost iz Srbije. Obtožnica naglašja, da so tudi slov. ozemlja Cislajtanije v stiku s Belgradom in denuncirajo se celo člani avstrijske zbornice. Zato ima proces posebno politično važnost. Aneksijskemu odseku naj se da nalog, da preišče dokaze, ki se navajajo za obstoj revolucionarne agitacije za odtrganje srbskih teritorijev od monarhije; uspeh preiskave naj se sporoči zbornici. — Nujni predlog zaradi odpušcanja rezervistov so vložili soc. demokratje. Tudi nemški nacionalci zahtevajo, naj se vsi rezervisti odpuste čimprej. Minister za dež. brambo Georgi je rekel, da se je moglo poslati na dopust vse rezerviste in znaten del nadomestnikov, ali dokler niso obmejne razmere popolnoma konsolidirane, se ni možno vrniti še do normalnega stanja v Bosni. Podpiranje družin rezervistov se vrši kolikor mogoče hitro. Sprejet je bil pri glasovanju predlog nemških nacionalcev z dodatkom socialnih demokratov.

Obravnava proti češkim narodnim socialistom. Kakor poroča korespondenca „Centrum“, je preiskava proti pristašem češke narodno-socialne stranke zaradi protimilitaristične propagande zaključena tako, da se bo vršila obravnava že začetkom junija. Samo na Češkem je obdoženih okolo 500 oseb. Na Moravskem preiskava še traja.

Kongres za svetovni mir se vrši letos od 29. velikega srpana do 5. kimateca v Stockholmu.

Na Turškem. Mladoturški častniki zahtevajo, da se ima postaviti Abdul Hamida pred posebno sodnijo ter obsoditi na smrt. S pomočjo pristašev in bogastva bi lahko napravil nemire v Aziji in Makedoniji. Bajc je tudi novi sultan tega mnenja, da treba spraviti Abdul Hamida s pota. — Vojno ministrtvo pripravlja mobilizacijo 40 bataljonov, da bodo vzdrževali mir in red v Mali Aziji. — Imetje Abdul Hamida znaša v celem 250 milijonov funtov ali 5 milijard 687 milijonov frankov!

Kronanje bolgarskega carja. Kakor poročajo iz Sofije, se bo kralj Ferdinand še tekom letošnjega leta dal kronati za carja vseh Bolgarov. Pri kronanju bo baje zastopal

našega cesarja prestolonaslednik nadvojvoda Franc Ferdinand, nemškega cesarja pa prestolonaslednik Viljem.

Vestnik.

Regulacija učiteljskih plač. Utegne se zgoditi, da sklne zbornica poslancev o priliki debate o finančnem načrtu, da odzname država deželam polovico stroškov za šolstvo, t. j. 50 % plač in pokojnin učiteljstva, kar bi stalo državo do 60.000.000 K na leto.

Kdor se hoče prepričati, kaj se vse da povedati v dobrih 100 vrstah, ta naj čita „Slovenca“ z dne 10. t. m., kjer vihti „Slomškova Zveza“ svoj bridki meč nad našimi glavami. Toliko duhovitosti je malokje na enem kupu. Da smo hinavci, to je bilo povedano že zadnjič, in pri pri tem ostane. Res je tudi, da smo že bolehnemu Primožiču — oprostimo jim, Štefan, ker te vlačijo iz groba! — zagrenili življenje, samo tega še niso povedali, da smo ga tudi mi spravili v grob. Ampak če imajo do rajnih kaj pietete, naj jih puščajo v miru, ker bi bilo končno tudi naše obzirnosti konec! Morda nas razumejo! — Res je nadalje, da je Gangl voljen s socialnodemokratskimi glasovi, ki so — kakor pravi „Slovenec“ — „zavrgli vsako versko, dinastično in narodno čustvo“. Toda ko poudarja „Slovenec“, kakšni strašni ljudje so Ganglu pomagali do mandata, pozablja, da so pred 7 leti ravno tisti volili dekana Arkota! Mislili so udariti Gangla, pa so počili po dekanu! Tako je, ker pišejo brez glave! — In tako gre ta reč naprej. Vprašujejo tudi, zakaj Gangl ne odloži mandata! Tako bodo tudi v kratkem vpraševali, zakaj se ne odpove službi, da bi lepo stradal in poginil. In to bi bilo že nekaj! Naj mu vzamejo protektorijo „Slomškove Zveze“ mandat in kruh, pa bo vprašanje rešeno. O drugem „načelnem“ pogovoru se ne da govoriti. „Slovenec“ pravi, da pojdejo naprej „mi mladi, mi strelec!“ Prav je tako: le od nas, kar ni z nami! Zupančič sicer ni mislil takih strelec; a sami se oficialno razglašajo za bojaželjne ljudi. Pričakovati nam je torej še hudih časov! Bog se nas usmili!

Deželni šolski svet kranjski je sedaj pomnožen še z dvema zastopnikoma deželnega odbora, in ta dva sta g. prof. E. Jarc in g. nadučitelj in poslanec Fr. Jaklič. Da bi bil odlozil g. dr. Šušteršič svoj mandat v tem zastopstvu, ni resnično. Torej zastopajo deželni odbor sedaj gospodje dr. Šušteršič, dr. Lampe, Jarc in Jaklič. To je program! — O pomenu Jakličevem v dež. šol. svetu piše „Slovenec“ z dne 10. t. m.: „Tisti toliko zaničevani in od lastnih kolegov preganjani Jaklič sedi zdaj v deželnem šolskem svetu in marsikdo bo moral hočeš nočeš pritisniti kljuko tam, kjer se ni nikoli nadjal, marsikdo tistih, ki ga je včasih tudi „spoštoval“ po liberalnem receptu. Pa očitajo nam neznačajnost, nedoslednost!“ — Hm!

„Slovenec“ od zadnjega pondeljka piše: „Liberalna stranka vas je (učitelje) samovoljno vrgla, dasi ste se leta in leta trudili zanjo, dala je prednost pred generalom Jelencem preprostemu izvoščeku.“ V teh besedah — a samo v teh — se popolnoma strinjamo s „Slovencem“. Postopanje narodno-napredne stranke ni bilo v tem slučaju pametno, še manj politično in se bo prejalislej maščevalo nad njo.

Ljubljanska trgovska gremiljana šola, ki je združena z Mahrovo trgovsko šolo, se bo preselila prihodnje šolsko leto na I. mestno deško ljudsko šolo. Šola bo trirazredna in učni jezik bo slovenski. V vsakem razredu se bo poučevalo po osem ur na teden. Šolsko leto se bo pričelo s 1. oktobrom končalo pa z zadnjim junijem.

Adamčevu spevoigro „Slava cesarju Francu Jožefu I.“ je priporočil deželni šolski svet za okrajne in lokalne učiteljske knjižnice. Prosimo, sezite po njej, ker tiskarski stroški do danes še niso pokrili. Cena spevoigri je 4 K; čisti dobiček je namenjen Učiteljskemu konviktu.

Okrajna učiteljska konferenca za ljubljanske slovenske šole bo dne 23. septembra.

Izredni občni zbor „Vdovskega učiteljskega društva“ bo dne 3. junija ob dveh popoldnev v „Narodnem domu“. Volili se bodo trije pregledovalci računov.

Tridesetletni učiteljski jubilej bodo praznovali letos ti le tovariši: Dimnik Jakob, nadučitelj v Ljubljani, Jančič Janko, c. kr. okrajni šolski nadzornik v Kranju, Kelc Alojzij, učitelj v Ljubljani, Kleč Avgust, učitelj v Ljubljani, Muren Janko, nadučitelj v Draščicah pri Metliki, Pintar Josip, nadučitelj na Grosupljem; Trošt Franc, nadučitelj na Igu, odlikovan z zlatim krišcem za zasluge; Vrežec Janko, nadučitelj v Ribnem pri Bledu; Žirovnik Josip, nadučitelj in posestnik v Gorjah. Kraj, čas in način praznovanja bo določil tov. Dimnik; kdor ima glede slavnosti kako željo, jo blagovoli naznaniti tov. Dimniku.

Rapetove in Slapškove knjižice se je prodalo vsake že blizu 1000; zadnji teden je vrnila štiri knjige vrhniška šola, kar pa ne dela časti prizadetim, ki na Vrhnikih ne morejo štiri tako ličnih knjižic spraviti v denar. Le nekoliko več požrtvovalnosti in stanovske zavednosti!

Razdelitev državne podpore v znesku 600 K za vzdrževanje in skrbenje gojitev šolskih vrtov se je izvršila sporazumno z deželnim šolskim svetom in kmetijsko družbo kranjsko in so dobili po 50 K kot osebno nagrado to-